

Romanya Cephesinde Osmanlı 6'ncı Kolordusu'nun Harp Sahası

The Battlefield of the Ottoman 6th Corps
on the Romanian Front

*Güzin ÇAYKIRAN**

Öz

Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda sınırları dışında Romanya, Galıçya ve Makedonya cephelerinde İttifak Devletleri'ne (Almanya, Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan) insan gücü olarak askerî destekte bulunmuştur. Bunlardan Romanya Cephesi'ne 15'inci ve 25'inci Tümenlerden oluşan 6'ncı Kolordu, 12 Ağustos 1916 tarihinde Edirne'den trenle cepheye intikal etmiştir. 15'inci Tümen; 38'inci, 45'inci ve 56'ncı, 25'inci Tümen; 56'ncı, 74'üncü ve 75'inci Alaylardan oluşmaktaydı. 15'inci Tümen, Varna'da, 6'ncı Kolordu Karargâhı ve 25'inci Tümen de Pravadi İstasyonu'nda indirilmişti. 1 Kasım 1916'da ise 26'ncı Tümen Romanya Cephesi'ne gönderilmişti. 26'ncı Tümen; 73'üncü, 76'ncı ve 78'inci Piyade ve 26'ncı Topçu Alayı'ndan teşkil edilmişti. Tümen, Edirne'den Tırnova'ya gelmiş ve Eflak harekâtına katılmışti. Romanya Cephesi'nde 6'ncı Osmanlı Kolordusu Edirne'den Romanya'da Seret Hattı'na kadar 128 merkezde ya konuşlanmış veya muharebeler yürütmüştü.

Anahtar Kelimeler: 15'inci Tümen, 26'ncı Tümen, 6'ncı Kolordu, 25'inci Tümen, Askerî Tarih, Birinci Dünya Savaşı, Romanya Cephesi.

** Doç. Dr., MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı. E. Posta: guzincaykiran[at]gmail.com, ORCID: 0000-0002-8524-8405.

Geliş Tarihi/Received: 14.05.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 11.06.2024

Abstract

During the First World War, the Ottoman Empire supported the Allied States (Germany, Austria-Hungary, and Bulgaria) by sending manpower abroad to the Romania, Galicia, and Macedonia fronts. The 6th Corps, consisting of the 15th and 25th Divisions, was transported from Edirne to the Romanian Front on 12 August 1916. The 15th Division comprised the 38th, 45th, and 56th Regiments, while the 25th Division comprised the 56th, 74th and 75th Regiments. The 15th Division left the train at Varna Station, the 6th Corps Headquarters and the 25th Division at Pravadi Station. The 26th Division was also deployed to the Romanian Front on 1 November 1916. The 26th Division was composed of the 73rd, 76th, and 78th Infantry and the 26th Artillery Regiment. The division travelled from Edirne to Tarnova and participated in the Wallachian operation. Meanwhile, the 6th Ottoman Corps either deployed or fought battles in the Romanian Front at 128 centres from Edirne to the Seret Line in Romania.

Key Words: 15th Division, 25th Division, 26th Division, 6th Corps, Military History, Romanian Front, World War I.

Giriş

Romanya, Avrupa'da savaş başladığı zaman 3 Ağustos 1914'te tarafsızlığını ilan etmiş bir devlettir. Ancak yaklaşık bir yıl sonra Romanya, 28 Ağustos 1915'te İtilaflar Devletleri safında savaşa girmeye karar verdi. Esasen Romanya, Ruslardan Baserabya'yı ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun hakimiyetinde olan Transilvanya'yı geri almak istiyordu¹. Bu minvalde 17 Ağustos 1916'da askerî bir anlaşma yaptı. Buna göre Romanya, Avusturya-Macaristan'a savaş açacak, İtilaf Devletleri de Transilvanya ve Bonat ve Bukovina'nın bir kısmını Romanya'ya verecekti. Romanya, 27 Ağustos'ta Avusturya'ya, Almanya ve Osmanlı Devleti de Ağustos'un 29'unda Romanya'ya savaş ilan etti. Romanya ordusu², Transilvanya (Erdel) ve Macaristan istikametinde yürüyüşe geçti³. İttifak Devletleri'nin başkomutanları bir plan hazırladı.

¹ *Tarihte Türk-Rumen İlişkileri*, ATASE Yayınları, Ankara 2006, s. 130.

² Rumen Ordusu, Rus birlikleri ile bir Sırp Tümeninden meydana getirilmişti.

³ Kemal Arı, *Birinci Dünya Savaşı Kronolojisi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1997, s. 20, 175, 237, 239, 240.

Plana göre Alman ve Avusturya kuvvetleri, Romanya'ya kuzeyden taarruz ederek mümkün olan Rumen kuvvetlerini üzerlerine çekecek, 3'üncü Bulgar Ordusu da Dobruca'ya taarruz ederek Tutrukana (Turtukaya) ve Silistre kalelerini ele geçirecekti. Aynı zamanda Niğbolu'da toplayacağı kuvvetlerle Tuna Nehri'ni güneyden kuzeye geçerek Bükreş üzerine yürüyecekti. Edirne ve civarında toplanacak olan Osmanlı kuvvetleri de 3'üncü Bulgar Ordusuna destek verecekti⁴. 1 Eylül 1916'da Bulgaristan, Romanya'ya savaş ilan etti. Romanya, Ruslarla müşterek bir harekât yürütecekti. 29 Ağustos'ta Rumen kuvvetleri, Kroniştat (Kronstadt), Petrozeni (Petroşani) şehirleri ile Vulcan ve Orşova geçitlerini işgal etmiş, Hermaniştat (Sibin veya Sibiu)'ta Rus keşif kolları görülmüş ve Doğu Cephesi'nin sağ cenahı çevrelenme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştı⁵. Bu durumda Dobruca'dan Bükreş'e ve oradan da Tuna Nehri'nin kuzeyine yapılacak harekât için Almanya ve Avusturya kuvvetlerinden başka Bulgaristan ve Osmanlı Devleti'nden de kuvvet istenildi. Buna göre Başkomutan Vekili Enver Paşa⁶, 15'inci ve 25'inci Tümenlerden teşkil edilen 27.000 mevcutlu 6'ncı Kolorduyu Romanya Cephesi'ne görevlendirdi. Bu kolorduya sonra 26'ncı Tümen de katılacak ve Romanya Cephesi'nde Osmanlı kuvveti, üç tümene çıkarılacaktı⁷.

Romanya Cephesi'nde 6'ncı Kolordunun harekâtı, *Dobruca ve Eflak* (Walachia) olmak üzere iki yönde gelişti. Dobruca harekâtına 6'ncı Kolordu birliklerinden 25'inci ve 15'inci Tümen, Eflak harekâtına ise 15'inci ve 26'ncı Tümen iştirak etmişti. Bu tümenler, Eflak harekâtında Seret Nehri güneyine gelecekler ve bu hatta tutunacaklardı.

⁴ *Tarihte Türk-Rumen İlişkileri*, s. 134.

⁵ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", *Askeri Mecmua'nın Tarih Kısmı*, Sayı 19 (1930), s. 28.

⁶ Müttefiklerin Enver Paşa hakkında hazırladıkları bir beyannamede çeşitli sorular içerisinde "Türkler niçin Romanya'ya ölüme sevk ediliyorlar?" sorusu da bulunmaktaydı. Bu soruya "Kardeşlerinizi Almanya aşkına harbe sevk için Enver Paşa'nın Almanlardan ahz ettiği mebaliğ için" cevabı verilmiştir. Bkz. Sadık Sarısan, *Birinci Dünya Savaşı'nda Türk Cephelelerinde Beyannamelerle Psikolojik Harp*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1999, s. 118.

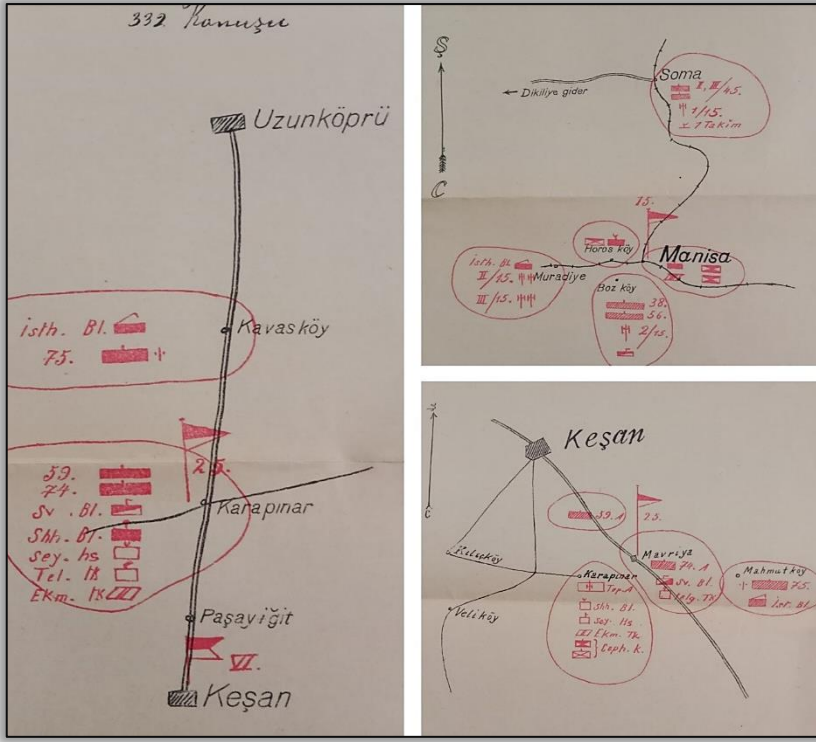
⁷ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi: Osmanlı Devri Birinci Dünya Harbi, İdari Faaliyetler ve Lojistik*, c. 10, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1985, s. 318.

Çalışmada Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya Cephesi'nde muharebelere katılan 6'ncı Kolordunun cephe faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu minvalde çalışmanın amacı, cephe faaliyetleriyle birlikte 6'ncı Kolordunun Romanya Cephesi'ndeki harp sahasını belirleyebilmektir. Konu hakkında Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE)'nin ikincil kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynaklardan yararlanılmıştır. Bilindiği üzere ATASE Arşivi'nde bulunan askerî tarih belgeleri, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığına devredilmiştir. Devlet Arşivleri Başkanlığı henüz Birinci Dünya Harbi koleksiyonunu araştırmacı hizmetine sunmamıştır. Dolayısıyla arşivden yararlanılamamıştır.

1. 6'ncı Kolordu'nun Romanya Yolculuğu

20 Temmuz 1916'da Başkomutanlık Vekâleti, Bandırma'da bulunan 5'inci Ordu Komutanlığı'na bir kolordu ve iki tümenini geriye çekmesi emrini verdi. 5'inci Ordu aldığı emir üzerine 17'nci Kolordu'dan 15'inci Tümeni (Menemen'de), 14'üncü Kolordu'dan 25'inci Tümen'i (Gelibolu'da) alarak ihtiyata çekti ve 25'inci Tümen'in Keşan, 15'inci Tümen'in de Soma'da toplanmasını emretti. Ayrıca aynı gün Başkomutanlık, 15'inci ve 25'inci Tümenlerin 6'ncı Kolordu'yu teşkil edeceğini, bu kolordunun Romanya harekâtı için tahsis edildiğini ve Uzunköprü'den en erken 12 Ağustos'ta yola çıkması gerektiğini bildirdi. Buna göre 6'ncı Kolordu, Gelibolu'dan 26 Temmuz'da karargâhını Keşan'a nakletti. 25'nci Tümen; 74'üncü, 75'inci ve 59'ncü Piyade Alayları ve 25'nci Topçu Alayı, 15'inci Tümen ise 38'inci, 45'inci ve 56'nci Piyade Alayları ve 15'nci Topçu Alayı'ndan meydana gelmekteydi. Alaylar dört taburlu idi ancak emir alındıktan sonra bunlar üçer tabura indirilmişti. 15'inci Tümen emir üzerine Manisa'da toplanmaya başladı. İkmalini tamamladıktan sonra İstanbul / Bakırköy'e geçecekti. 6 Ağustos 1916'da ise Başkomutanlık, 5'inci Ordu'ya 6'ncı Kolordu'nun birlikleriyle beraber Edirne'de toplanmasını emretti. Kolordu, Osmanlı topraklarında 5'inci Ordu'ya bağlı olacaktı. 10 Ağustos 1916'da 6'ncı Kolordu, Edirne'ye geldi ve 21 Ağustos'ta Alman General Anton Ludwig August von Mackensen'in ordusuna bağlandığı kendisine bildirildi⁸.

⁸ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 31-38.

Kroki-1: 6'ncı Kolordu'nun (15'inci ve 25'inci Tümen) ilk toplanma bölgeleri⁹

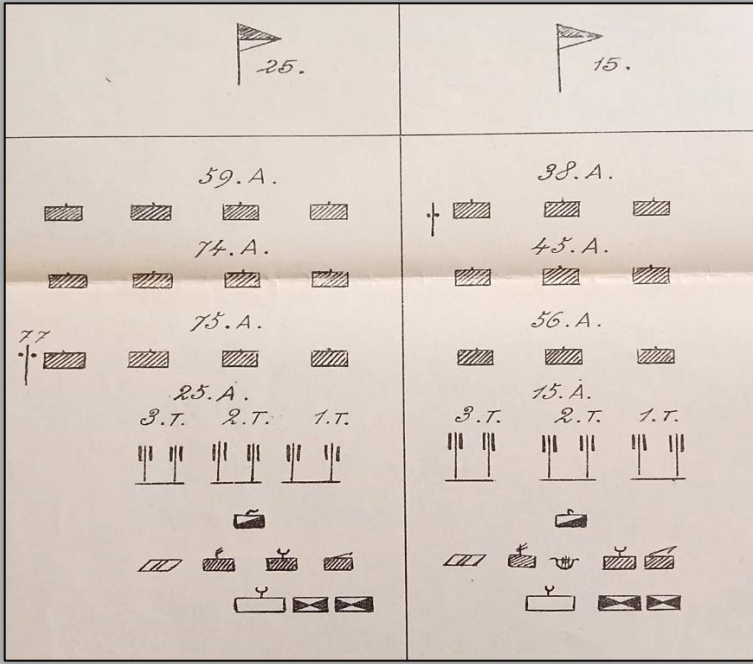
6'ncı Kolordu Komutanı, Tuğgeneral Mustafa Hilmi Paşa idi. Bu göreve 8 Kasım 1914'te atanmıştı¹⁰. 25'inci Tümen komutanı Kurmay Albay Şükrü Ali Bey, 15'inci Tümen Komutanı ise Yarbay Hamdi Naci Bey idi. Bu göreve 29 Ocak 1916'da atanmıştı. Sonradan 6'ncı Kolordu'ya katılacak olan 26'ncı Tümenin komutanı ise Yarbay Hamit Fahri Bey idi¹¹. Bunların dışında Alman Mackensen ordusu karargâhında, kolordu ile irtibat sağlayacak olan Kurmay Binbaşı Hüseyin Hüsnü Bey olacaktı. Özetle 6'ncı Kolordu, 20 Temmuz 1916

⁹ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", Haritalar Kısmı, Kroki-5, 6, 7.

¹⁰ *Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri*, c. 1, yay. haz. H. Tokar ve N. Aslan, ATASE Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009, s. 22.

¹¹ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 252.

tarikhinde Romanya Cephesi'ne gönderileceği haberini almış ve Edirne'ye geldikten sonra 25'inci Tümen'in ikmali bir miktar noksanıyla 7 Eylül 1916'da 15'inci Tümen'in ikmali de Bakırköy'de 26 Eylül 1916'da tamamlanmıştı¹².

Şekil-1: 6'ncı Kolordu'nun kuruluşu¹³

Edirne'de bulunan 6'ncı Kolordu karargâhı ile 25'inci Tümen birlikleri, 1 Eylül'de trenle nakliyata başladı. İkinci nakliyat 8 Eylül'de yapıldı ve nakliyatın tamamı 19 Eylül'de son buldu. 25'inci Tümen karargâhı da 10 Eylül'de Edirne'den hareket etti. Toplamda 19 günde 32 trenle nakliyat yapıldı. 15'inci Tümen'in nakliyatı ise Bakırköy'den 14 Eylül'de başladı ve 19 Ekim'de son buldu. Yani tümen, 23 günde nakliyatını tamamladı. 6'ncı Kolordu ve 25'inci Tümen Pravadi, 15'inci Tümen ise Varna'da inecekti¹⁴.

¹² *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, ATASE Yayınları, Ankara 1996, s. 93-95.

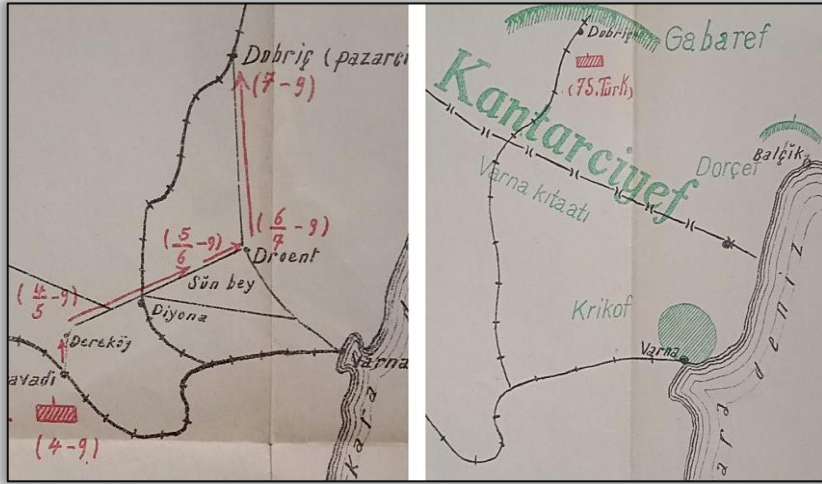
¹³ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", *Haritalar Kısmı*, No. 4.

¹⁴ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 95-96.

2. Romanya Cephesi'nde 6'ncı Kolordu Birliklerinin Faaliyetleri ve Tuttuğu Mevziler

2.1. Dobruca Harekâtı

6'ncı Kolordu'nun nakliyatı devam ederken Bulgar 3'üncü Ordu'su, 1 Eylül'den itibaren Dobruca istikametinde harekât halindeydi ve başarılı bir taarruzla 4 Eylül'de Dobruca'ya girmişti. İlk olarak 25'inci Tümen'in 75'inci Alay'ı Edirne'den Pravadi-Dereköy-Varna-Diyona-Sunbey-Droent yoluyla 7 Eylül 1916'da Dobruca'ya varmıştı. Romanya'ya ulaşan 75'inci Alay, Dobruca mıntikasında Bulgar Albay Gabaref komutasındaki Bulgar 4'üncü Tümeni'ne katıldı. 75'inci Alay, bu taarruzda ihtiyatta idi. Buna göre Gabaref'in emriyle alay, bir taburunu 263 rakımlı tepeye gönderdi ve burada topçu muhafızı olarak kaldı. İki taburu ile de Dobruca kasabasının güneyindeki bağlarda konuşlandı. 10 Eylül'de Alman kıtaatı Silistre'yi işgal etti. Bu esnada 75'inci Alay da Gerzalar civarında tahkimata başladı. 12 Eylül'e kadar burada kaldı. 25'inci Tümen'in 74'üncü Alay'ı 10 Eylül'de Pravadi'ye, 11 / 12 Eylül'de ise trenle Varna'ya ulaşmıştı¹⁵. Romanya Cephesi'nde Güney Dobruca harekâtında yani muharebeye katılan ilk alay, 75'inci Alay olmuştu.

Kroki-2:75'inci Alayın Pravada-Dobruca yürüyüşü ve konuşlandığı mevzii¹⁶

¹⁵ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 56-58.

¹⁶ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", Haritalar Kısmı-Kroki-20.

Dobruca taarruzundan sonra Rumen kuvvetleri, Tuna-Musabey-Mangalya hattına çekildi. Bunun üzerine Bulgar ordusu, bu hattı ele geçirmek için 12 Eylül 1916'da taarruza geçti. 4'üncü Tümen de ordunun sol cenahını tutacaktı 75'inci Türk Alayı ise üç Alman bataryası ile ihtiyat olarak Aydınbey'in iki km 75'inci Tü kuzeyine ilerleyecekti. İleri harekâtla beraber Bulgar ordusu, emredilen hedeflere ulaşamadı. 75'inci Alay da Harmanlık köyünde kaldı. Türk 74'üncü Alayı ise 12/13 Eylül gecesini Dobruca'da geçiriyordu. Aldığı emirle alay, Dobruca-Gelincik-Gerzalar yoluyla Preselenci'de bulunan Bulgar 1'inci Süvari Tümeni emrine girdi. 13 Eylül'de 75'inci Alay, Aydınbey istikametinde yürüdü, 3'üncü Tabur'unu Melekler istikametine topçu mevziine gönderdi. Bu esnada topçu ateşine maruz kaldı ve üç yaralı ve bir şehit verdi. Bu esnada Kantarcıyef cephesindeki düşman Musabey köyündeki sağ cenahı biraz geri çekildi ve buradaki muharebede 3'üncü Tabur, 17 şehit, 49 yaralı ve 10 kayıp verdi. 13 Eylül'de 75'inci Alay, Aydınbey kuzeyinde, 74'üncü Alay da iki taburu ile Çernooko'da geceyi geçirdi¹⁷.

13 Eylül 1916 akşamı Bulgar ordusu; Harmankuyusu-Karaağaç-Melekler-Esetli-Azaplar-Aleksadra-Teke Deresi-Kuruorman hattına kadar varmıştı¹⁸. 14 Eylül'de Bulgar ordusunun taarruzu devam etti. 75'inci Alay, birlikleriyle birlikte Karaağaç kuzeyinde 228 rakımlı tepe, Aydınbey kuzeyinde, Musabey'in doğusunda ve Yenicehaydar'ın güney sırtlarında yer aldı. 74'üncü Alay birlikleri ise Çernooka'dan hareketle Aydınbey'e ulaştı. 15 Eylül'de Rumen kuvvetleri, Bulgar Kantarcıyef kıtaatı cephesinde geri çekildi. Takibe iki koldan devam edildi: Kolun sağ ve sol kolunda Bulgar kuvvetiyle birlikte 75'inci Alay'ın taburları bulunuyordu. Sağ kol Hayranköyü'ne (Dumbraveni) sol koldaki Türk birlikleri de Kalaycı'ya ulaştı. 74'üncü Alay da Dokuzağaç'a geldi. Karargâhını burada kurdu. Bu esnada 25'inci Tümen'in süvari bölüğü ile topçu alayının 1'inci Tabur'u, Aydınbey'e gelmişlerdi. Süvari Bölüğü de Bayramdede'ye gönderildi. Edirne'den hareket etmiş olan 25'inci Tümen Karargâhı, Varna'dan Sarıgöl'e ve 14 Eylül'de Dobruca'ya ulaşmıştı. Tümen komutanı karargâhıyla 15 Eylül'de Dobruca'dan hareketle Aydınbey'e oradan da Dokuzağaç'a hareket etti ve karargâhını burada

¹⁷ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 60-61.

¹⁸ Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet), s. 98; İsmihan Genç, "Birinci Dünya Savaşı'nda 6'ncı Kolordunun Romanya Cephesi'ne Gönderilmesi ve Yapılan Muharebeler", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 29 (2017), c. 15, s. 17.

kurdu¹⁹. 16 Eylül'de 3'üncü Bulgar Ordusu ile birlikte Türk 6'ncı Kolordu'sundan 25'inci Tümen Komutanı Albay Şükrü Bey, sağ kolda Kinavolya istikametinde ilerleyecekti. Geri kolda ise 75'inci Alay, Yenicehaydar'a gelerek Yarbay Görgiyef komutasında Hayranköyü'nden hareketle Kızılmurat'a kadar ilerleyecekti. Gece, 25'inci Tümen Komutanı Şükrü Bey, sağ kol mıntikasını 74'üncü Alay'a terk ederek Peselarova'a gitme emri almıştı²⁰.

Bulgar 3'üncü Ordusu taarruza hazırlanıyordu. Taarruz için ordu komutanının emrine istinaden Dobruca havalisi komutanı General Topalof kıtaatını 6'ncı Tümen gerisinden hareket ettirdi. Mangalya'nın işgali için bir müfreze oluşturulması emri verdi ve bu müfrezede 25'inci Tümen'in süvari bölüğü de yer almıştı. Müfreze Mangalya'yı işgal etti (17 Eylül 1916). Taarruz 18 Eylül'de başlamıştı. Sağ kol Yarbay Mustafa İzzet Bey, Edilköy'ün üç km güneybatısındaki yolların kavuşma noktasında ihtiyatta olacaktı. Emir üzerine Edilköy'de 75'inci Alay, cepheye girdi. 75'inci Alay, Edilköy'ün kuzeyinde 74'üncü Alay, güneyinde idi. 19 Eylül'de Dobruca kıtaatı, muharebeye girişti. Ancak muvaffak olunamadı. 74'üncü Alay, Acemler'e geçerek tahkimat yapma emri aldı. General Topalof, düşmanın mukabil taarruzu karşısında kıtaatını geri çekti. Bugünkü muharebede 75'inci Alay; 31 şehit, 269 yaralı ve 49 da kayıp, 74'üncü Alay da 7 şehit, 81 yaralı ve 13 kayıp vermişti. Ağır yaralıları taşıyacak vasıta olmadığından bunlar Edilköyü'nde bırakıldı. Çekilmeye bağlı olarak Dobruca kıtaatındaki 74'üncü Alay, Kavaklar-Sofular-Kinolovya (Güvenli)-Engez yolunun güneydoğu hattını işgal edecekti. 75'inci ve 59'uncu Alaylar da 25'inci Tümen emrinde ordu ihtiyatını teşkil etmek üzere Bayramdede'de toplanacaktı. 20 Eylül'de 15'inci Tümen'in ilk kademesi olan 56'ncı Alayın 2'nci Taburu, trenle Karaömer'e (Negruvoda) gelmişti²¹. 21 Eylül'de 74'üncü Türk Alayı, Engez-Kaşıkçılar'da bir muharebe gerçekleştirdi. Bu muharebede alay başarılı oldu ve esirler aldı²². 21 Eylül'de Bayramdede'de ihtiyatta bulunan 25'inci Tümen, Amuzaca'da (Amzacea) bulunan kuvvetlere taarruz etmek üzere Mustafaasi-Azaplar

¹⁹ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 62-63.

²⁰ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleeri (Özet)*, s. 201.

²¹ *Birinci Dünya Harbi Avrupa Cepheleeri; Romanya Cephesi*, c. 7, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1967, s. 46-49.

²² Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 72.

istikametinde alaylarını (74, 75 ve 59'uncu Alaylar) yürüyüşe geçirdi. Birlikler Azaplar'a gelince Engez istikametinde hareket etti. 75'inci Alay, Engez'de şiddetli ateşe maruz kaldı ve muharebede bir tabur komutanı olmak üzere üç şehit, 20 yaralı iki subay da kaybolmuştu²³. 25'inci Tümen birlikleri, Erebil üzerinden Mustafaasi'de toplanma emri aldı. 23 Eylül'de 25'inci Tümen, Azaplar'da bulunuyordu. Rumen kuvvetlerinin Karaköy'de olduğu haber alındı ve taarruza geçildi. Bir buçuk saatlik muharebe sonrası kuvvetler tard edildi. 24 Eylül'de Rumen kuvvetleri, Karaköy'ü işgal etmişlerdi. 75'inci Alay ile gerçekleştirdiği taarruz ile Karaköy geri alındı. Rumen kuvvetleri, Amuzaca'ya çekildi. 75'inci Alay Amuzaca ve 59'uncu Alay da 104 rakımlı tepeye taarruza devam ederek Rumen kuvvetlerinin Toprakhisar-Uzunlar-Edilköyü'ne çekilmesini sağladı. 24 Eylül'de 74'üncü Alay, Kaşıkçılar-Engez arasındaki hattı işgal edecekti. Alay başlangıçta başarı kazansa da bulunduğu hatta kalmak zorunda kaldı. 27 Eylül'de 15'inci Tümen'in 38'inci Alay'ı da Mustafaasi'ye gelmişti. 27 Eylül'de Varna'daki 6'ncı Kolordu karargâhı da Dobruca'ya gelmiş durumdaydı. Ayrıca 6'ncı Kolordu kıtaatı 27 Eylül'den itibaren efrencî / miladî takvim kullanmaya başlamıştı. Bu esnada Rus-Rumen birliklerinden Güney Ordular Grubu kuruldu ve komutasına General Averasku getirildi. Grup, iki ordudan meydana getirilmişti. Averasku'nun esas hedefi 3'üncü Bulgar Ordusunu ihata ederek mahvetmektir. 1 Ekim 1916'da beklenen Rumen taarruzu başladı. Taarruz, Tuna ve Dobruca cephesinde iki koldan idare edildi. 25'inci Tümen cephesinde Amuzaca köyü bombalanmaya başlandı. Bombardıman üzerine tümen karargâhı 104 rakımlı tepeye taşındı. 75'inci ve 59'uncu Alay cephelerine Rumen birliklerinin taarruzuyla Mustafaasi'de bulunan 38'inci Alay, 104 rakımlı tepe istikametinde ilerletildi. 6'ncı Kolordu'nun bulunduğu konumda şiddetli muharebeler yaşanmaktaydı. Kolordu karargâhı Karaömer'den 104 rakımlı tepe civarına geldi. Rumen birlikleri, mukabil taarruzla uzaklaştırıldı. Kolordu karargâhı akşam Karaköy batısına geldi. Nitekim 1 Ekim'den 6 Ekim'e kadar 25'inci Tümen sıklet merkezli Rumen taarruzunda kuvvetler, tamamen tard edilmişti. İkinci Amuzaca Muharebesi'nde 6'ncı Kolordunun zayıyatı 813 şehit, 2.893 yaralı, 960 da kayıp idi²⁴.

²³ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 110.

²⁴ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 75-97.

Bulgar 3'üncü ordusu taarruz hazırlıklarına başlamıştı. Taarruz, 19 Ekim'de başladı. 25'inci Tümen gösteriş taarruzu için hazırlanırken 15'inci Tümen, esas taarruzu icra edecekti. Buna göre 25'inci Tümen komutanı Başpınar doğusundaki 168 rakımlı tepede olacaktı. 15'inci Tümen ise cepheyi üçe taksim etmişti. Buna göre birlikleri, Susuzalibey doğusunda 138 rakımlı tepeden Gölpınar-Mahmutkuyusu yolu-Kokarca-Köseler yolu, 142 rakımlı tepeye kadar olan mıntıkaya taarruz edeceklerdi. Taarruz başladığında Bulgar 3'üncü Ordu birlikleri başarıyla ilerlemişlerdi. 20 Ekim'de ise 6'ncı Kolordu birliklerinin taarruzu başarılı oldu ancak Bulgar birliklerinin taarruzu ilerleyemediği için taarruza devam edilemedi ve bulunduğu hattı tahkim etmeye başladı. Kolordu sonra tekrar taarruz emri aldı ve tümenlerine Kocayük-Sıpapınar hattını hedef koydu²⁵. 19-20 Ekim'de yapılan muharebede başarı sağlanmış ve General Mackensen, Rumen kuvvetlerini imha etmek için taarruza devam kararı almıştı. Buna göre 6'ncı Kolordu, 25'inci Tümene Kaçamak da dâhil Bekter'den (?) Mahmutkuyusu'na (İzvoru Mare), 15'inci Tümene ise İdriskuyusu'ndaki (Veteranu) 147 rakımlı tepeye kadar taarruz mıntikası olarak belirlenmişti. 3'üncü Bulgar ordusu, müstahkem mevzii olan Gobadin'i işgal etti. Bütün cephede Rumen kuvvetleri, ricata başladı. 22-26 Ekim 1916 tarihleri arasında Bulgar 3'üncü Ordusu, Köstence-Mecidiye-Çernovoda istikametinde takip harekâtına başladı. Takip harekâtında 22 Ekim'de Köstence, 25 Ekim'de Çernovoda işgal edildi²⁶. 24 Ekim'de 25'inci Tümen, Çelebiköy-Mirçovada'da (Mirceavoda), 15'inci Tümen de Aksandemirtabya, kolordu karargâhı da Mahmutkuyusu'nda idi²⁷. 27 Ekim'de 6'ncı Kolordu, Derinköy-Acıkabul-Dokuzyol-Pamayır bölgesine yerleşecek ve ikinci savunma mevziini 130 rakımlı tepe ve Acıkabul hattının batısını tahkim etme emri aldı. Kolordu Karargâhı Mecidiye'de bulunacaktı. Buna göre 25'inci Tümen, 120 rakımlı tepe dâhil 137 rakımlı tepe hattında, karargâhı Derinköy'de, 15'inci Tümen ise 137 rakımlı tepe hariç 130 rakımlı tepe hattında, karargâhı Acıkabul'de kurulacaktı. Tümenler öğleden sonra emredilen hatlara ulaşmıştı²⁸.

²⁵ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleeri (Özet)*, s. 137-142; Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 104-110.

²⁶ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleeri (Özet)*, s. 145-150.

²⁷ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 119.

²⁸ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleeri (Özet)*, s. 152.

Gobadin'de yenilgiye uğrayan Rumen kuvvetlerinin çoğu, 1 Kasım'da Tuna Nehri'nin batısına atılmış durumdaydı. Bulgar 3'üncü Ordusu, bundan sonra kuvvetleri, Tuna'nın kuzeyine atmak için taarruza geçecekti. Buna göre 8 Kasım'da Bulgar 3'üncü Ordusu ileri harekâta başladı ve 25'inci Tümen, Çelebiköy'e hareket ettirildi. Bu tümenin 74'üncü Alay'ı da Silistre'ye sevk edildi. 3'üncü Bulgar Ordusu komutanı, Tuna'ya önem verdiği için 6'ncı Kolordu'dan bir taburunun Koşirleni'ye sevkini emretti. 6'ncı Kolordu'ya da Seatalorman-Körçeşme (Tepeş Voda) yolunu işgal emri verildi. Kolordu, 25'inci Tümeniyle mevziyi 15 Kasım'da işgal etti²⁹. 6'ncı Kolordu, Körçeşme-Mirçovoda (hariç) yolundan 1'inci Carol-Dokuzyol-Mecidiye (dahil) yoluna kadar olan bölgede tutunacaktı. Kendine ayrılan bölgeyi ikiye ayırarak 25'inci Tümen'e Dorobanto-Derinköy-Mecidiye hattının doğusunu, 15'inci Tümen'e de bu hattın batısını vermişti³⁰. 22 Kasım'a kadar Alman ve Avusturya kuvvetleri, 23 Kasım'da da General Mackensen Tuna'dan Eflak'a³¹ girmişti. Rumen kuvvetleri de aynı gün taarruza geçti. Taarruz, Mürettep Tümen ve 6'ncı Kolordu cephesinde gerçekleşiyordu. Kolordu, taarruzu 1.500 metrede topçu ateşiyle tuttu ve Rumenleri, cephesinden geriye attı. Rumen kuvvetlerinin Banasçık-Taşavlu hattındaki başarısız taarruzundan sonra Bulgar 3'üncü Ordusu, ileri harekete karar verdi. Amaç, Dobruca'yı almaktı. Bu harekâta 6'ncı Kolordu, Hacıömer istikametinde hareket edecekti. 15 Aralık'ta kolordu harekâta başladı. Birlikler, Kuleli (Colelia) kuzeyi-Kartal güneydoğusuna ulaşmışlardı. 16 Aralık'ta kolordu birlikleri Kalfa-Kaildere kuzeybatısı, 19 Aralık'ta ise Topolog-Başpınar (Fantana Mare) hattına geçildikten sonra 262 rakımlıtepe-Sivritepe-400 rakımlı tepe hattına ulaştı. 20 Aralık'ta Bulgar 3'üncü Ordusu Babadağ hattına taarruza geçti. İki günlük şiddetli muharebeden sonra Rumen birlikleri bu hattan da atıldı. Bu taarruzda 6'ncı Kolordu, Başköy-Çinelî hattına taarruz etmişti. 25'inci Tümen Başköy, 15'inci Tümen Çinelî istikametinde ilerledi. Muharebe iki gün devam etmiş ve bu muharebede

²⁹ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 125.

³⁰ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 161.

³¹ Eflak (Walachia); Bugünkü Romanya'nın güney kısmını oluşturmaktadır. Kuzeyde Karpat dağları, güney ve güneydoğuda Tuna nehriyle çevrili 76.581 km²'lik bir alandır. Eflak'ın Romenler arasındaki geleneksel adı "tara Romaneasca" yani "Romen ili" veya "Romenler yurdu" dur. Bkz. Kemal Karpat, "Eflak", *İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/eflak> (Erişim Tarihi: 11.05.2024).

kolordu birlikleri iki binden fazla zayıat vermişti. Rumenler, nihayet Tuna Nehri'nin kuzeyine atıldı. Türk kolordusu, Nikolitel (Niculitel) ve Meydanköy'de (Valea Teilor) toplandı. 25 Aralık'ta da Alibeyköy-Çineli muntikasına hareket etti. 1917 Ocak başı itibarıyla Dobruca harekâtı tamamlanmıştı. Alman General Mackensen aldığı kararla Eflak'ı işgale karar verdi ve 6'ncı Kolordu'yu kurduğu Tuna Ordusu kuruluşuna kattı. Buna göre önce 15'inci Tümen yola çıktı ve Harşova'ya (Hırsova) hareket etti. 1 Ocak 1917'de Tuna'dan batıya nakledildi. 25'inci Tümen ise 11 Ocak'ta Harşova'ya ulaştı. 75'inci Alay'ı, Maçin taarruzu için Bulgar 4'üncü Tümen'i emrine verildi. Maçin Muharebesi'nde 4'üncü Tümen emrindeki 75'inci Alay başarılı taarruzlarla Rumen kuvvetlerini, Tuna'ya doğru sürdü³².

2.2. Eflak Harekâtı

Muharebeler devam ederken Gelibolu'da konuşlu 26'ncı Tümen de Romanya Cephesi'ne sevk edilmeye başlanmıştı. Tümen, 73'üncü, 76'ncı ve 78'inci Piyade Alayları ile 26'ncı Topçu Alay'ından meydana gelmişti³³. 9 Kasım 1916'da Uzunköprü'den yola çıkan tümen, Tırnova'ya geldi ve Gornarahoviça'da toplandı. 19 Kasım'da da Patras'a geldi³⁴. 25 Kasım'da 26'ncı Tümen, Tuna Nehri'ni geçti ve geceyi Zimniçe'de (Zimnicea) geçirdi³⁵. Bu sırada 74'üncü Alay, Silistre önündeki Bulgar taburlarını takviye ederek, bir taburunu Ostrova'ya bir taburunu da Bulgaristan/Aydemir'e gönderdi. Burada nümayiş hareketine başladı ve harekât sonrası tekrar Mecidiye'ye hareket etti³⁶. Romanya Cephesi'nde ittifak ordusunun hedefi artık Bükreş idi. 26 Kasım'da Tuna ordusunda 26'ncı Tümen, Zimniçe'den Simarduvaza istikametinden yürüyüşe geçmişti. Tümen geceyi, Simarduvaza ve Şoimo köylerinde geçirdi. 27 Kasım'da 26'ncı Tümen aldığı emirle 78'inci Alay'ı Simarduvaza-Atarnati-Marjanasti-Vitanesti ve Simarduvaza-Atarnati-Aleksandriya yolarını takiben iki kolla harekete başladı. Putintiyu köyüne varınca topçu ateşine maruz kaldı ve iki şehit, iki yaralı verdi. Böylece Eflak'ta ilk Türk kanı akmış oluyordu. 78'inci Alay

³² Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 127-135.

³³ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 175.

³⁴ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 138.

³⁵ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 176.

³⁶ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", 145.

komutanı taarruz ederek Rumen kuvvetini geriye sürdü. 29 Kasım'da ise 26'ncı Tümeden bir alay ve batarya Draganesti (Dragaşani) istikametinde hareket etti³⁷.

2.3. Rumenlerin Mukabil Taarruzu (Argesu Meydan Muharebesi)

Dobruca ve Transilvanya (Erdel) cephelerinde yenilen Rumen ordusu, morali yükseltmek ve başkentini geri almak üzere mukabil bir harekâta karar verdi. Argesu Nehri doğusundaki araziye kurtarmak istiyordu. Bu maksatla Tuna Ordusuna karşı toplandı. Rumen ordusu, Tuna Ordusu kuvvetleriyle hem taarruz yapacak hem de savunmada kalacaktı. 26'ncı Tümen, bir taburunu Letsavaşe'de iki taburunu da Prunaru'da geçirmiş olan 78'inci Alay'ını Draganesti'ye yaklaşmasını emretti. Diğer alaylar da buraya geldi. 26'ncı Tümen, 1 Aralık 1916'da Tırnova güneyinde muharebeye tutuştu ve Rumen kuvvetlerinin çekilmesini sağladı, Tırnova'yı da işgal etti. 2 Aralık'ta 26'ncı Tümen, Tırnova'dan Letsavaşe'den Letsanua'ya hareket etti. 3 Aralık'ta mukabil taarruz nerdeyse kırılmış idi. Bunun üzerine 26'ncı Tümen, Balarya'ya hareket ettirildi. Balarya'da 26'ncı Tümenin gerçekleştirdiği muharebede Rumen kuvvetleri, Argesu Nehri'nin kuzeyine atıldı. 26'ncı Tümen, birlikleriyle birlikte Baneşti-Şirkulesti-Staneşti-Epureşti köylerinde kalarak geceyi burada geçirdi. Bükreş boşaltıldığından 7 Aralık'ta General Mackensen Bükreş'e girdi. Giriş töreninde 26'ncı Tümen de vardı. 26'ncı Tümen Bükreş'ten sonra Pošta-Pitigaiya-Pirlita-Obleştinui-Paiku-Lepliya-Karausul-Salciora mıntıklarında kaldı³⁸.

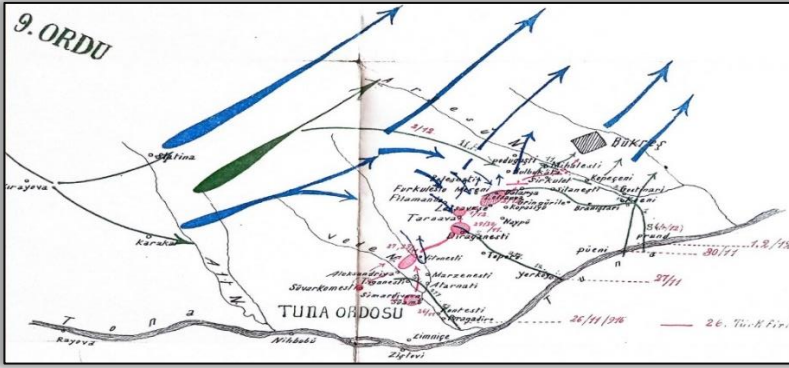
26'ncı Tümen 15 Aralık'tan 26 Aralık'a kadar, Reviga-Milaşesti-Doicesti-Radavada-Lakulrezi-Virizol'e (Viziru) gelmişti. 26 Aralık'ta Viziröl Muharebesi'nde şiddetli muharebe etmiş ancak burayı alamamıştı. 30 Aralık'ta takip harekâtı ile 26'ncı Tümen, Osmanol-Moroteti'ye geldi. Tümenin 78'inci Alay'ı Silistrarul, 76'ncı Alay'ı da Trayan'a taarruza geçti. Rumen kuvvetleri tard edildi ve 26'ncı Tümen bu hatta tutundu³⁹. 4 Ocak 1917'de 6'ncı Kolordu Komutanı, Viziröl'e geldi ve 26'ncı Tümen'in komutasını aldı. Kolordu, Dobruca

³⁷ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 177.

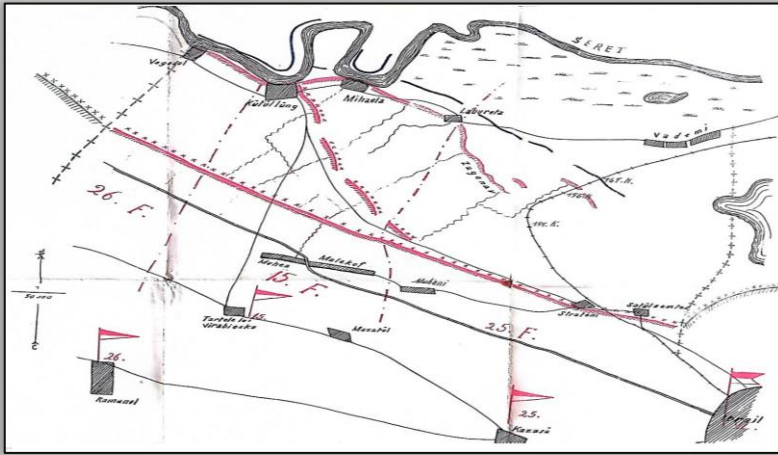
³⁸ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleleri (Özet)*, s. 179-184.

³⁹ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 160-161.

cephesinden 15'inci Tümen'iyle Hirşova üzerinden Eflak'a gelmişti. 6'ncı Kolordu, Eflak'ta iki tümeni ile muharebeye iştirak etmişti. 4 Ocak'ta İbrail (Braila) işgal edildi ve kolordu karargâhını burada kurdu. Böylece bütün Romanya coğrafyası Seret (Siret) hattına kadar Tuna Ordusu tarafından işgal edilmiş, Rumen kuvvetleri Seret Nehri kuzeyine atılmıştı⁴⁰. 6'ncı Kolordu birlikleri bundan sonra keşif faaliyeti yürüteceklerdi.

Kroki-3: Tuna Ordusunun Bükreş'e istikameti

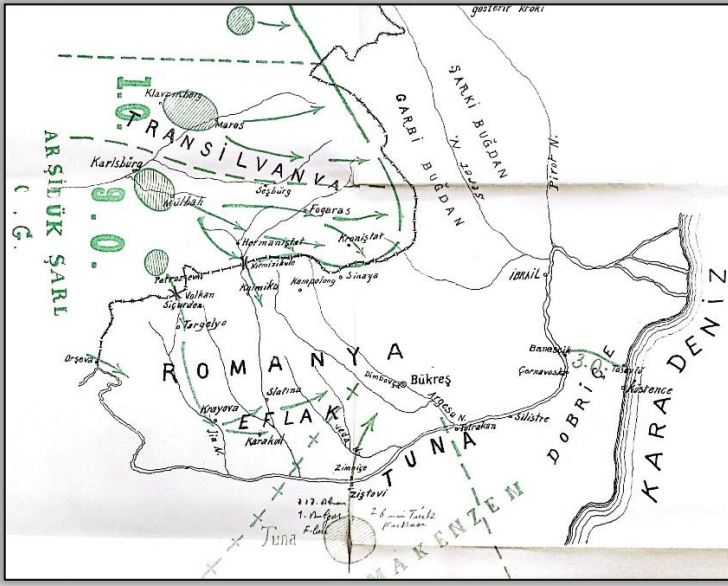

Kroki-4: Tuna Ordusunun Bükreş'i işgali sonrası yerleştiği Seret Hattı'ndaki 6'ncı Kolordu Birlikleri (26'ncı, 15'inci ve 25'inci Tümenler)⁴¹

⁴⁰ Birinci Dünya Savaşı Kronolojisi, s. 255; Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 166.

⁴¹ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", Haritalar Kısmı-Kroki-50.

7 Ocak'ta 15'inci Tümen Malakof'ta, 26'ncı Tümen birlikleri Baldovinesçi-Munesçi kasabası dolaylarında, karargâhı ise İstrateni'de bulunmaktaydı⁴². Romanya Cephesi'nde muharebelerin sona ermesiyle önce 26'ncı Tümen 17 Mart 1917'de nakil hazırlıklarına başladı ve 1 Nisan 1917'de Romanya/Silistraru'dan trene binerek Bükreş yoluyla İstanbul'a geldi. 25'inci Tümen, 4 Aralık 1917'de İbrail'den trenle İstanbul'a nakledildi⁴³. 15'inci Tümen ise İbrail'de Seret Nehri'nin güney mevzilerinde idi. 29 Mart 1918 tarihli emre göre 6'ncı Kolordu karargâhı 29 Nisan 1918'de ve 15'inci Tümenin ilk kademesi 11 Mayıs 1918'de İbrail'den nakliyata başladı. Nakil, Tuna Nehri üzerinden Çernavoda'ya (Boğazköy) buradan da kısmen tren kısmen yaya olarak Köstence'ye ve Köstence'den Batum'a yapılacaktı. Batum'dan 6'ncı Kolordu ve 15'inci Tümen, 3'üncü Ordu emrine verildi. Romanya'dan son ayrılan alay ise 45'inci Alay olacaktı⁴⁴.

Kroki-5: İttifak kuvvetlerinin Romanya Cephesi'nin açılmasından sonuna kadar Tuna Ordusu ile birleşinceye kadar icra ettikleri harekâtı gösteren kroki⁴⁵

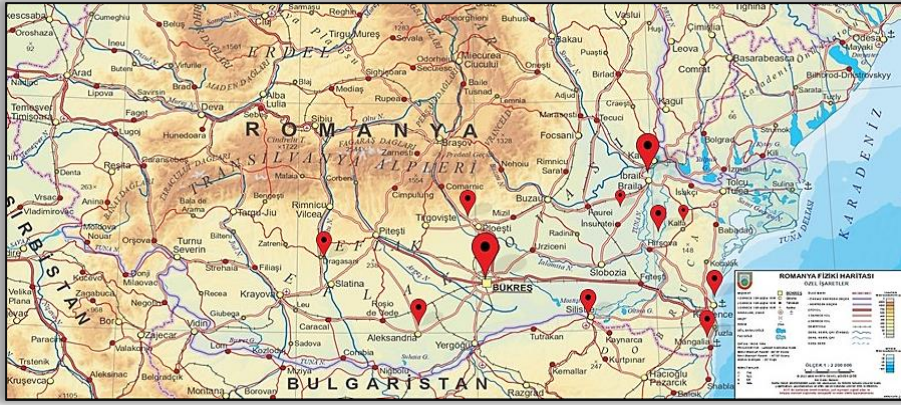
⁴² *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi; Avrupa Cepheleeri (Özet)*, s. 194.

⁴³ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", s. 168.

⁴⁴ Süleyman İzzet Yeğin, *Birinci Dünya Harbi'nde Azerbaycan ve Dağistan Muharebelerinde 15.Piyade Tümeni*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2006, s. 4.

⁴⁵ Mehmet Neşet, "Büyük Harpte Romanya Cephesi'nde 6. Türk Kolordusu", Haritalar Kısmı-Kroki-49.

Kroki-3'ten den de anlaşılacağı üzere Romanya Cephesi'ndeki harekât, Transilvanya (Erdel), Eflak ve Dobruca'dan yapılmıştı. Rumen birlikleri bu harekâta Seret hattına kadar sürülmüşlerdi. 6'ncı Kolordu, cephede önce Dobruca sonra eş zamanlı olarak Eflak harekâtına katılmıştı.

Harita 1: Romanya fizikî haritası (Kaynak:

<https://www.harita.gov.tr/uploads/files/products/romanya-fiziki-haritasi-1754.pdf>,
Erişim Tarihi: 13.05.2024)

Sonuç

Romanya Cephesi'nde 6'ncı Kolordu; 15'inci, 25'inci ve 26'ncı Tümenleriyle Bulgar 3'üncü Ordusu'na bağlı olarak muharebelere katılmıştır. Tümenlerden ilk olarak kolordu karargahıyla birlikte sırasıyla 25'inci Tümen, 15'inci Tümen ve son olarak 26'ncı Tümen cepheye sevk edilmişti. Muharebelere ilk giren birlik ise 25'inci Tümen'in 75'inci Alay'ı idi. Bu alay, tümen komutanı daha cepheye gelmeden Dobruca Harekâtı'na katılmıştı. 6'ncı Kolordu birliklerinin esas görevi Rumen birliklerini tespit etmek olduğu halde tuttukları mevzilerde muharebeler gerçekleştirerek taarruzlar yapmışlardı. Diğer bir deyişle 1 Eylül 1916'dan 4 Ocak 1917'ye kadar yani İbrail'in işgalinden sonra dört ay bilfiil muharebelere katılmışlardı. Dobruca ve Eflak harekâtında operatif taarruzların her birinde yer almışlardı. Bundan dolayı birliklerin yerleri sürekli değişiklik göstermiştir. Romanya Cephesi'nde 6'ncı Kolordu'nun zayıtı neredeyse yarı yarıyadır. Yaklaşık 27.000 mevcutlu kolordu muharebeler sırasında 11.604 zayıt verilmiştir. Bunların 1.824'ü şehit,

7.622'si yaralı ve 2.007'si de kayıp idi. Özellikle kayıp vakaları dikkat çekmektedir. Yoğun muharebe dönemlerinde mevsim şartlarının bu kayıplar üzerinde etkisi olduğu varsayılabilir. Çünkü muharebelere dair raporlarda çoğunlukla yağmur, çamur ve sisli durumlardan bahsedilmektedir. Diğer taraftan birliklerin yabancı bir coğrafyada muharebe etmesi de bu durum üzerinde etkili olabilir. Örneğin Kore Savaşı'nda muharebelere katılmış olan Türk Tugayı'nın zayıyatı üzerinde arazi yapısı ve iklimin büyük etkisi olmuştur. Sık sık araç kazaları yaşanmıştır. 6'ncı Kolordu birliklerinin yaşadıkları sıkıntılardan biri de birlikleri komuta edecek subayların azlığı idi. Çünkü şehit olan bir subayın yerine yenisi hemen tayin edilemiyordu. İstanbul'a uzaklığın ve Osmanlı Devleti'nin diğer cephelerde de harp halinde olduğu dikkate alınırca bu durumun etkili olduğu değerlendirilebilir. Romanya coğrafyasında yaşanan sorunlardan biri de birlikler arasında muhaberenin (haberleşme) sağlıklı yapılamaması idi. Bundan dolayı birlikler, birbirleriyle irtibat tesis etmede güçlükler yaşamıştı. İlave olarak Romanya Cephesi'nde 6'ncı Kolordu, miladî takvim kullanmıştır.

Romanya Cephesi'nde Edirne'den üç koldan Tırnova, Pravadi ve Varna'dan (tümenlerin indirildiği noktalar, harekât sahasının neresi olacağı konusunda da fikir vermektedir) hareketle İbrail'e kadar muharebe etmiş olan (Dobruca ve Eflak'ta) 6'ncı Kolordu, tespit edilebildiği kadarıyla 128 yerde ya muharebe etmiş veya konuşlanmıştı. Ayrıca asıl mevziine ulaşmak için muhtelif yollar da kullanmıştı. Yukarıda haritada tespit edilebilen yerler işaretlenmiştir. Bunların sayısı oldukça azdır. Tespit edildiği halde harita ölçeğinden dolayı çoğu yer de işaretlenememiştir. Ayrıca kaynaklarda yer adlarının Türkçe verilmesi, Rumence karşılığını bulmada müşkülât yaratmıştır. Bütün bu mahzurlara rağmen günümüz Romanyası üzerinde haritanın, Romanya Cephesi'nde 6'ncı Kolordu birliklerinin harp sahasına dair fikir verdiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- ARI, Kemal, *Birinci Dünya Savaşı Kronolojisi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1997
- Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi Avrupa Cepheleeri (Özet)*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1996
- Birinci Dünya Harbi; Avrupa Cepheleeri 2'nci Kısım (Romanya Cephesi)*, c. 7, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1967
- Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri*, c. 1, yay. haz. H. Toker ve N. Aslan, ATASE Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009
- GENÇ, İsmihan, “Birinci Dünya Savaşı'nda 6'ncı Kolordunun Romanya Cephesi'ne Gönderilmesi ve Yapılan Muharebeler”, *Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 29 (2017), c. 15, s. 1-37.
- GÖRGÜLÜ, İsmet, *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 Balkan-Birinci Dünya ve İstiklal Harbi*, TTK Yayınları, Ankara 2014
- KARPAT, Kemal, “Eflak”, *İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/eflak> (Erişim Tarihi: 11.05.2024)
- NEŞET, Mehmet, “Büyük Savaş'ta Romanya Cephesi'nde 6'ncı Türk Kolordusu”, *Askerî Mecmua*, Sayı 19 (1930)
- SARISAMAN, Sadık, *Birinci Dünya Savaşı'nda Türk Cepheleerinde Beyannamelerle Psikolojik Harp*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1999
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi: Osmanlı Devri Birinci Dünya Harbi, İdari Faaliyetler ve Lojistik*, c. 10, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1985
- Tarihte Türk-Rumen İlişkileri*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2006
- YEĞİN, Süleyman İzzet, *Birinci Dünya Harbi'nde Azerbaycan ve Dağıstan Muharebelerinde 15'inci Piyade Tümeni*, M. Korkmaz, Gnkur. Basımevi, Ankara 2006
- <https://www.harita.gov.tr/uploads/files/products/romanya-fiziki-haritasi-1754.pdf> (Erişim Tarihi: 13.05.2024)

Extended Summary

In the First World War, the Ottoman Empire supported the Allied Powers (Germany, Austria-Hungary, and Bulgaria) by sending manpower abroad to the Romania, Galicia, and Macedonia fronts. Among the military units sent abroad, Enver Pasha, Deputy Commander-in-Chief, assigned the 6th Corps to the Romanian Front. The 6th Corps comprised of the 15th, 25th and 26th Divisions. The first group, consisting of the 75th Regiment of the 25th Division, set off from Edirne on 1 September 1916. This regiment would be the first to participate in the battles on the Romanian Front. On 19 October 1916, the transfer of the 15th and 25th Divisions was completed. These two divisions participated in the Dobrudja Operation at the Romanian Front, while the 26th Division moved to the Romanian Front on 9 November 1916 and then participated in the Wallachian Operation. The divisions reached the positions in their deployment orders, sometimes by train and sometimes on foot. The main task given to the 6th Corps on the Romanian Front was to locate the Romanian forces on the western side of the front. However, during the battles, the corps captured positions and took part in direct attacks. The 6th Corps was under the orders of the 5th Army of the Ottoman Empire while it was on the Ottoman frontiers and of the 3rd Bulgarian Army in the Romanian Front. The 6th Corps actively participated in battles on the Romanian Front for five months, from 1 September 1916 until the occupation of Ibrail on 4 January 1917, i.e. until the Seret Line. During these battles, the corps' operations were occasionally halted due to seasonal conditions or because the Bulgarian troops, from which the corps took its orders, fell behind on the front. Starting its journey to Romania from Edirne, the 6th Corps reached the Seret Line north of the Danube River after the Allied forces occupied Bucharest. With the end of the battles in Romania, the 25th Division and the 26th Division returned to Istanbul in 1917, while the 15th Division went to the Caucasus with the corps headquarters in 1918 and entered under the command of the 3rd Army.

The 6th Corps suffered a total of 11.604 casualties on the Romanian Front. Of these casualties, 1.824 were martyrs, 7.622 were wounded, and 2.007 were missing. It is noteworthy that the number of wounded and missing soldiers is higher than the number of martyrs. It can be thought that the harsh season and the unfamiliarity of the Ottoman

soldiers with the Romanian battlefield caused these losses. In addition, considering the distance of Romania from the Ottoman lands, it was very difficult to re-supply officers and soldiers to the corps units to match the number of casualties. The lack of communication between the troops also made it difficult for them to establish liaison.

The 6th Corps deployed on the Romanian Front from Edirne to Ibrail either fought or fortified in 128 different centres as far as can be determined. The corps also used some of these centres as roads to reach its main position. The places that could be identified are marked on the map presented above. However, very small settlements could not be located, and some of the names of the places in the documents did not match the Romanian names because they were mentioned in Turkish in the documents used. Despite all these difficulties, the map gives an idea about the battlefield used by the 6th Corps on the Romanian Front.